

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 15.

11 Aprilie 1899.

REGRETABILA INDIFERENȚĂ

Zilnic apar în presa străină informații și notițe al căror scop vădit nu este altul, decît de a defăima România, pe oamenii și instituțiile ei. Ziarele noastre nu se prea revoltă de această sistematică discreditare a țării. Ele sunt preocupate exclusiv cu politica noastră internă sau mai bine zis cu dinamica partidelor noastre. Neapărat, nu se poate cere, ca ziarul nostru să țină seamă de toate fleacurile ce se publică în străinătate, dar nu este mai puțin adevărat că indiferența noastră pentru ceea ce se zice în presa străină despre noi și țara noastră, devine uneori culpabilă.

Mai deunăzi apărură în *Neue freie Presse* dela Viena un articol despre criza noastră ministerială, articol care pentru nemaipomenita obraznicie cu care ne insultă stîrnise oarecare senzație în cercurile politice în măsură de a cunoaște acea scîrboasă proză. Ai fi crezut, că acel articol are să producă o furtună de indignare în presa noastră, că va da naștere la o discuțiune largă și aprinsă, cu un cuvînt că patronii marelui organ au să fie puși la locul lor pentru această incalificabilă insultă adusă României și națiunii române în genere.

Ei bine, nu. Afară de un singur ziar, *La Roumanie*, toate celelalte au lăsat să treacă acel potop de ofense peste țară fără ca să fie găsit un moment oportun de a respinge acea umilitoare insultă.

E adînc regretabilă constatarea aceasta.

Ea ne arată par-că am fi nesimțitori față cu ast-fel de ofense, par-că ne-am desinteresa cu desăvîrșire dacă România este bine sau fals apreciată în țările apusene.

Să nu se zică, că acest articol din *Neue freie Presse* ar fi o impertinență jidovească mai mult, și atît. Mai întîiu, este foarte probabil că acel articol n'a fost scris în redacțiunea acelei gazete, ci se pare că el poartă o stampilă semi-oficioasă. Se știe că deși acel ziar este liberal și astfel în opozițiune cu guvernul Austriei, el este întrebuintat de ministerul de externe al monarhiei vecine, la anumite ocațiuni. Tot ce nu se poate publica în «*Fremdenblatt*», se tipărește în *Neue freie Presse*, așa că este foarte posibil ca acel articol injurios să fie pornit chiar din birourile ministerului de externe, date fiind legăturile acestuia cu numitul jurnal.

Dar chiar dacă nu ar fi întemeiată această supoziție, ziarul din chestiune este unul din cele mai mari organe

de publicitate din lume și astfel nu poate să fie indiferent pentru noi dacă el ne presintă Europei în o lumină uricioasă.

Iacă de ce ar fi fost nevoie, ca întreaga noastră presă să fi protestat cu energie împotriva acelei insolente batjocuri ce se aducea țării noastre.

Dar nu; tăcere pe toată linia în această ocazie, ceea ce denotă că unele din ziarele noastre sunt nepăsătoare în asemenea chestiuni, iar altele fricoase.

Cu chipul acesta să nu ne mirăm dacă presa și cercurile politice străine devin din ce în ce mai provocatoare față de noi.

Dacă taci și nu te miști cînd alții te ocărăsc și te înjură, atunci nu te mira dacă ai să fii obiect de dispreț în cele din urmă.

„Los von Rom“ „Los von Graz“

«Să ne desfacem de Roma»; strigă Germanii din Austria; «să ne desfacem de Graz» strigă Slovenii din Stiria. Acestea sunt azi două lozinci care represintă două antagoniste direcții politice.

Germanii irredentiști din Austria conduși de domnii *Schönerer* și *Wolf*, văzînd că clericali catolici sprijinesc revendicațiunile naționale ale populațiunilor slave și voinde și aminteri să prepare terenul pentru unirea politică a Germanilor din Austria cu cei din imperiul german, au luat hotărîrea de a se rupe de biserica catolică și de a trece la protestantism.

Această mișcare se părea la început un caraghiozlic. Dar pe zi ce trece, ea se în-

tinde și ia proporțiuni tot mai mari și mai amenințătoare, așa că atît Curtea dela Viena cît și Vaticanul încep a se neliniști de urmările pe care le poate avea în cele din urmă această propagandă.

Deși pornită din considerațiuni exclusiv politice, iar nu dogmatice, această tendință pare că va avea ca rezultat, ca o parte din Nemții Austriaci vor trece de-a-binele la religiunea imperiului german.

Austriacii au început să împedice cu poliția propagarea mișcării.

Probabil, că intervenția poliției va contribui mai curînd la accelerarea mișcării.

*

Slovenii din Stiria, o populație de vr'un milion și ceva de Slavi, fiind centralizați cu toate afacerile lor politice în orașul german-naționalist Graz și simțindu-se jigniți în desvoltarea lor politică și culturală, au lansat de curînd lozinca «*Los von Graz*», adică să ne separăm de orașul Graz. Ei cer ca toate afacerile lor politice să fie centralisate în orașelul *Marburg*, în apropierea teritorului etnografic sloven, sperînd că cu chipul acesta vor reuși a imprima acestui oraș un timbru slavonesc.

Cum se vede, mișcări de secesiune în toate părțile, iar guvernul dela Viena stă cu mîinile în sîn și nu face nimic serios pentru a pune odată capăt acestor lupte violente.

Contele *Goluchowsky* ar face negreșit mai bine dacă s'ar ocupa de aceste chestiuni și dacă ar lăsa a noastră chestiune națională cel puțin în pace dacă nu e capabil să o apropie de o soluție durabilă.

LIGA ȘI POLITICA

În vîrtejul întîmplărilor politice de la noi din țară, acum în cursul crizei ministeriale ziarele cotidiene aduc și repetă știrea, că

M. Sa Regele Carol ar fi exprimat oame-
nilor noștri politici care au fost primiți în
audiență, dorința ca în viitorul guvern să
nu figureze nimeni dintre foștii sau actu-
alii membri ai Ligii. Regele ar fi motivat
această idee, zic ziarele care se fac ecoul
acestor știri, punând înainte relațiunile țării
cu Austro-Ungaria și temerea, ca nici un
ministru român să nu fie constrins a face
scuze imperiului vecin.

Știrea aceasta ni s'a părut și ni se pare
o pură invențiune. M. Sa Regele Carol știe
foarte bine, că *cei mai mulți oameni po-
litici ai țării*, cei mai mulți dintre așa zișii
«*ministeriabili*» au fost sau sunt membri
ai Ligii, prin urmare, dacă știrea gazetelor
ar fi adevărată, atunci o să rămânem în
curind fără guvern! . . . .

Dar lucrul e imposibil. M. Sa cunoaște
mai bine decât ori-cine chestiunea națională
și este astfel în măsură de a ști că Liga
nu face politică iridentă; nu poate fi deci
nimic «compromițător» pentru vr'un om
politic dacă a fost sau este membru al
Ligii.

Liga nu e o asociație de conspiratori,
de *carbonari*, ci de cetățeni pacinici dar
doritori de a sprijini în cadrele legalității
mișcarea de emancipare culturală a Ro-
mânilor de peste hotare.

LASCAR CATARGIU

Zilele acestea fu dus la ultimul
locaș unul dintre cei mai mari băr-
bați de Stat ai României, Lascar Ca-
targiu, șeful partidului conservator
din țară.

Moartea acestui ilustru patriot a
lăsat regrete unanime nu numai pen-
tru pierderea mare pe care a cauzat-o

în politica țării, ci pentru că Lascar
Catargiu, unul din cei mai puternici
stâlpi ai României moderne, era un
caracter model, un om pătruns în
toată ființa sa de cele mai înalte vir-
tuți cetățenești.

Nu e de competența noastră a in-
tra în analiza meritelor patriotice
ale acestui bărbat de Stat.

Tot ce vrem să relevăm este, că
în tot timpul prezenței sale la guvern,
mai cu osebire sub regimul său din
urmă, mișcarea națională era puter-
nică și făcea să salte inimile româ-
nești de bucurie, cu toate că Lascar
Catargiu nu rostise discursuri în
chestia națională și nu promisese
nimic.

Dar se vede, că precum în toate
chestiunile așa și în cea națională
regretatul om de Stat avea deviza
celui ce *tace și face*.

Liga și comitetul național de peste
munți au depus coroane pe mor-
mîntul său, ceea ce dovedește că a
fost bine apreciat și în cercurile na-
ționaliste.

Ne asociem și noi la doliul țării
exprimînd neconsolatei familii pro-
fundele noastre condoleanțe.

DEMOCRAȚIA

(Urmare)

După etimologie, demagogul este con-
ducătorul poporului, iar acest conducător
e necesar la bine și la rău. Dar din an-
tichitate chiar acest cuvînt nu se lua decît
în sens rău, și el și-a păstrat această ac-
cepțiune în limbele moderne. Demagogul
este acela care caută a seduce și a înșela
poporul, sîtîindu-l să ia rezoluțiuni con-
trare interesului public și ducîndu-l astfel

în rătăcire în profitul unui interes particular. În micile republice grecești, demagogul nu avea alt scop decât posesiunea comandamentului, exercițiul efectiv al suveranității. În Statele moderne, a căror întindere e mai mare și a căror constituție e mai complicată, demagogul are adesea un scop mai modest: servirea unui interes pecuniar particular.

Demagogul cunoaște toate artificiile elocuenței și mai ales arta de a utiliza sufismele și de a emoționa pasiunile.

Nici studiul faptelor, nici metoda în raționament nu îi sunt necesare; lui îi ajunge a interesa, a ațîța, a linguși. Ori-care ar fi subiectul pe care el îl tratează, el nu are nici odată nici esitare, nici îndoială; el afirmă totdeauna cu fruntea sus și cu tonul celei mai profunde convicțiuni, fără a evita minciunile cele mai obraznice.

Toate chestiunile iau pentru el ușor forma personală, pentru că aceasta este cea mai inteligibilă pentru cei ignoranți, cea mai comodă spre a tulbura spiritul ascultătorilor suscitând în ei iubirea și ura: el afectează de asemenea cuvinte abstracte puțin definite și locuțiuni susceptibile de a fi luate în mai multe înțelesuri.

Tema clasică, foarte veche și mereu nouă, a declamațiilor demagogice este ațîțarea la ură în contra celor bogați și la punerea mâinii pe toate averile lor. Ce admirabilă temă! Ascultătorilor li se presintă astfel un scop foarte vizibil, pe care oricine îl distinge sau crede a-l distinge lămurit și crede a-l ajunge fără oboseală. Ca auxiliare sunt la îndemână pofta de cîștig, invidia, ura, instincte destul de comune; și ce tablouri sunt din contră opulența și trîndăvia celor bogați în contrast cu privațiunile și activitatea celor săraci! Ce de apeluri la justiție ca oamenii să fie tratați la fel sau cel puțin să fie remunerați după meritele lor aparente. Poftim și pune în în fața acestei elocvente considerațiuni a-

supra legilor naturale și a urmărilor lor firești, asupra ordinii sociale, asupra jocului forțelor care l'au stabilit și-l mențin — greu îți va fi să faci a fi ascultat, necum să convingi lumea.

Aceste predicățiuni în potriua celor bogați și în favorul celor săraci sunt familiare demagogilor cari pretind să guverneze. Aceia care debutează sau aceia ale căror pretențiuni sunt mai puțin ambițioase, au teme mai variate; aceștia sunt advocații care caută și găsesc cauze d. e., o regiune dorește să aibă un canal sau un drum de fer; un oraș cere un pod, un liceu etc. ele trebuiesc satisfăcute cit de curînd. Iar dacă li se vorbește de dificultăți budgetare, de menținerea ordinii în finanțe — aceasta dovedește strîmtoare de spirit, supărare etc.

Cauza protecționistă interesează mai ales pe cei bogați. Dar advocații ei au știut să o susțină cu succes în fața celor săraci pînă a face pe consumatorii de pîne să creadă că ei ar avea vr'un interes a se lipsi de hrană spre a releva veniturile proprietarilor vinzători de grîu. Nici-odată retorica demagogică n'a obținut un succes atît de remarcabil.

(Va urma).

D'ALE NOASTRE

Mania limbilor străine

II

Nu e adevărat, că spre a-ți însuși o superioară cultură generală trebuie să cunoști bine «limbile moderne», cum se numesc de obicei: germana, franceza și engleza.

Sunt nenumărați Români în țara aceasta cărora nime dintre cei ce îi cunosc, nu le poate contesta întinse cunoștințe și o a-

devărată educație a sufletului, fără ca ei să cunoască limbele moderne, în ori ce cas fără a le «cultiva».

Înțeleg ca să căutăm a cunoaște una sau alta dintre limbele moderne, dar nu înțeleg ca să rivalizăm în «*perfecționarea*» în franțuzește, nemțește etc., nu înțeleg să ne folosim mereu de aceste limbi, mai ales când nu avem trebuință imperioasă; nu înțeleg cu un cuvânt, să le dăm preferința asupra propriei noastre limbi naționale.

După a mea părere, este o fundamentală greșală a sili mii și mii de băeți să învețe mai ales *a vorbi*, limbi străine. Nu aceasta este calea pe care vom putea ajunge noi să ne creăm o proprie cultură, națională.

Inchipuiți-vă pe un tânăr român care ar fi absolvit un liceu după noua noastră lege de instrucție. El va ști, să presupunem, foarte bine nemțește, franțuzește, englezește italienește. El va avea deci posibilitatea de a-și găsi hrană intelectuală în literaturile acestor limbi și nu va înțelege de ce să mai citească românește, de ce să mai scrie românește când întreaga literatură străină îi este în original la dispozițiune și când pe de altă parte toată lumea românească va începe a face tot astfel?

E perfect adevărat, că sunt între cei cunosători de limbi străine și oameni care se preocupă de înaintarea noastră literară și care nu citesc scrieri străine de cât aproape exclusiv în acest scop. Dar aceștia constituie o infimă minoritate, pe care majoritatea oamenilor de carte nu'i înțelege și nu îi sprijinește.

Da, să dăm *unei părți* a tinerimei și instrucție în limbi străine, dar să nu generalizăm principiul și mai ales să nu-l exagerăm, ci să ținem mereu seamă și să și propovăduim ideia conducătoare: că limbele străine trebuie să *ne servească ca mijloace pentru înaintarea culturii noastre naționale*, iar nu pentru înstrăinarea de neam a celor, pe care Statul și societatea îi obligă a învăța limbele străine.

Stan.

Desveliri interesante

De ce a căzut Andrassy? — Chestia hegemoniei. — Părerea Monarchului — Principele Bismarck împărtășea părerea asta.

Lumea politică din monarhie ține de sigur încă minte de senzația ce o produsese, în luna Iulie 1879, demisiunea surprinzătoare a lui *Andrassy*, din postul său de cancelar al monarhiei, numai decît după încheierea tractatului de alianță între Germania și Austro-Ungaria, din care apoi devenise, cu alăturarea Italiei, tripla alianță. În aceeași vreme, precum este cunoscut, venise la putere contele *Taaffe*, adică acel bărbat de stat, care din însărcinarea expresă a împăratului *Francisc Iosif*, inaugurase era îndestulirii popoarelor negermane în Austria, delăturînd, prin asta ca consecință tot mai trebuincioasă, hegemonia germană.

Cu cât senzația retragerii lui *Andrassy* era mai isbitoare, cu atât mai acoperit cu vălul celui mai nepătruns secret era și rămasese motivul ori motivele întîmplării acesteia — chiar pînă azi. Nu-i vorba, se scrise, discuta și se combina foarte mult pentru a ridica vălul, dar îndată ce cineva «inițiat» eși la suprafață cu cutare ori cutare desvăliri, acestea în curînd fură combătute și dovedite ca neadevărate.

Acum vine iarăși un publicist necunoscut consilier împărătesc *Iosif Penizek*, conducătorul serviciului de corespondență din Viena al lui «*Nár. Listy*»; cu unele desvăliri în această materie, care ni se par foarte interesante și mult verosimile.

Continuînd adică în cea mai de căpetenie revistă politică lunară cehă, «*Ceska Revue*», editată sub auspiciile partidului ceh tânăr în Praga, polemica cu ziarele din Germania privitor la atitudinea Cehilor față cu tripla-alianță, suspomenitul publicist scrie într'alte:

«Nici pînă astăzi nu se știe cu siguranță de ce contele *Andrassy*, iscălind tractatul de alianță încheiat cu Germania, a demisionat? Pot să spun atîta, că ceea ce se bănuia, e adevăr: Contele *Andrassy* adică

«nu împărtășea punctul de vedere al Coroanei, că condiția alianței acesteia este o minoritate în parlament cu partidele slave. Conte Taaffe cunoștea dispozițiunile și argumentele monarhului și le comunicase întemeietorilor dreptei din 1879. Intre acești inițiați era și deputatul dalmatin dr. Klaić intimul contelui Taaffe, omu cu minte ageră. Ceea ce a păstrat din convorbirile cu dînsul, o redau aci. Argumentarea era cît se poate de clară și anume: din partea Nemților austriaci nu era de așteptat împotrivire contra alianței cu Germania, dar trebuia să se țină seamă de temerile din partea Slavilor, că adică relațiunile stabilite prin tractat vor influența asupra politicii interne. Pentru ca temerile acestea să fie desrădăcinate, era de trebuință a le da puțința Slavilor să conlucreze la încheierea stărilor interne.

«Pe lîngă aceste, alianța era basată și pe decenat, adică pe contingentul armatei, votat pe o perioadă de zece ani. Dar legea asupra acestei măsuri nu putea fi adusă decît cu o minoritate de două treimi. Slavii se declaraseră a vota decenatul, pe cînd Nemții se împotriveau. Dacă depindea de ei, alianța s'ar fi fost destrămat încă acum douăzeci ani, lipsindu-i basa militară...

«Principele Bismarck, învoindu-se cu schimbarea sistemului, pricepea mai bine politica, decît domnii politicieni de atunci și de astăzi ai Nemților; el știa că diagnosa lui Francisc Iosif era cea mai bună»...

Contra lui Kossuth

Cine dintre Unguri ar fi cutezat acum vr'o zece douăzeci de ani să zică o vorbă critică despre «marele» lor apostol național Kossuth? Cel ce ar fi îndrăznit s'o facă, ar fi fost omorît cu pietre.

Se vede însă că acest fanatism pentru rebelul grandoman s'a cam așezat, căci acum se arată unul după altul semne, că în societatea maghiară se găsesc și oameni care au curajul de a-și spune părerea adevărată despre această mărime unguirească.

Acum cîte-va luni apăru la Lipsca o broșură, scrisă de un preot maghiar, și în care se puneau în evidență lucruri menite a nimici cu desăvîrșire aureola lui Kossuth.

Zilele trecute, preotul maghiar Dr. Reindl a rostit, cu ocazia unui banchet, la care luase parte și reprezentantul primatului din Ungaria, un discurs în care a zis între altele: «Kossuth Lajos a fost cel mai mare șarlatan politic, de cînd există lumea».

Din cauza aceasta, ziarele maghiare sunt indignate și injură pe numitul preot.

Este însă în orice cas caracteristic, că Ungurii încep a-și da seama despre adevărata valoare a acestui fanfaron.

Vaete șoviniste

De cînd cu trecerea Bunevaților din Santova dela catolicism la ortodoxism, foile șoviniste maghiare s'au plîns pe toate tonurile, că maghiarismul îndură perderi însemnate, ba chiar înfrîngerii dureroase. Mult s'a ocupat cu «aparițiunea» aceasta în deosebi organul extrem «Egyetértés». În numărul său dela 7 Aprilie acest ziar scrie, că poporul bunevaț își părăsește credința, fiindcă noua religie le permite folosirea limbei lor naționale în cele bisericesti. Asta dovedește, că azi naționalitatea are mai mare putere decît religia. Tot din motivul acesta fac și Germanii din Austria politica naționalistă sub lozinca «Los von Rom.» Trecerea Bunevaților, zice foaia maghiară, înseamnă o pierdere pentru maghiarism, ba chiar o înfrîngere, mai ales dacă se va ține seamă, că Bunevații, deși de origine slavă, la 1848 au ținut cu credință la Maghiari pînă în sfîrșit și au luptat alături cu ei în șirurile honvezilor. Contopirea de acum a Bunevaților în biserica sîrbească, este — zice din nou — o mare înfrîngere pentru maghiarime.

Tot același ziar constată, pe urma unei statistician ungar, că Maghiarii scad, iar Slovaci se sporesc în comitatele Pojon, Neutra, Barș și Hont și în timp scurt Ungurii au

perdut peste 100.000 de suflete. Unde înainte c'o sută de ani elementul maghiar era preponderant, azi nu se mai află nici urmele maghiarimei.

Conflictul sîngeros De la Arad

Cei zece tineri micălăceni precum și mama unuia dintre ei, cari au fost arestați la Arad, *au fost puși în libertate*, de oare-ce Yoó Bèla, căpitanul de poliție, a terminat cercetarea și actele dresate s'au înaintat tribunalului.

Punerea în libertate s'a făcut în urma intervenției d-lui avocat Dr. Ispravnic, apărătorul recruților.

Bucuria tinerilor a fost mare. Ahea le venea să creadă, că au fost puși în libertate, cu toții au declarat că la poliție au fost tratați uman, ceea-ce înregistrăm cu satisfacție. Dacă justiția îi va găsi vinovați vor fi ei pedepsiți atunci și astfel în adevăr nu este nici o nevoie ca la poliție cineva să fie maltratată.

E destul de trist peste tot, că s'a întâmplat această *vărsare de sînge*, care dacă poliția nu sărea asupra feciorilor, de sigur s'ar fi evitat.

Ce nevoie era anume ca poliția să caute a lua steagul cu sila? Cei de la poliție știau de unde sunt feciorii, puteau să-și procure numele lor cu cea mai mare înlesnire și să-i dea astfel în judecată. De sigur a fost numai un esces de zel a vreunui funcționar mai inferior, care alarmînd garda, *a provocat conflictul și a făcut să se verse sînge nevinovat*.

Că presa maghiară și de astădată a căutat să exploateze faptul alarmînd ungurimea, dovadă este că atît ziarele locale cît și cele din Budapesta spun că *«feciorii de Valahi au rupt steagul unguresc»* și pe tema aceasta *insultă pe toți cei cari fac educațiunea țărănimei române*,

zicînd că instigă poporul la acte antipatriotice etc.

Adevărul e că ziarele calomniază ele o nație întreagă, care agresivă n'a fost nici odată, care nu batjocorește ce este sînt altor neamuri, dar care, dovadă s'a făcut, sare în baionetă când vorba e să-și apere tricolorul și steagul împărătesc sub care în lupte multe a cîștigat atîta glorie.

INSOLENȚA UNGUREASCA

Ziarele maghiare s'au ocupat pe larg cu cauzele crizei noastre ministeriale. Unul din ele, *Hazánk*, scrie în privința aceasta un articol de o rară insolență, precum se poate vedea din traducerea pe care o reproducem după *Tribuna*:

«De la anii patruzeci începînd, România și-a putut permite adese-ori luxul de a-și schimba principiile în scurte intervaluri de timp. După Bibescu, Cantacuzino, apoi Ghița, după aceea Cuza, în fine Carol, pe lîngă care însă trebuie să rămînă, căci nu e principie opincar, ci — domn. Acum deja nu mai în schimbările de guvern se mai poate delecta și-și poate face petrecere cu aceea că în ce chip poate să șicaneze pe vecinul acela răbduriu, care la fie-care aruncătură de peatră răspunde cu cîte o aruncătură de pîne, — aceasta însă nu din grîu românesc și-o coace. De dragul României și-a clădit canalul Porților-de-fier, a nimicit creditul făinei ungare în fața străinătăței, s'a împins însuși în dărută materială și și-a cauzat economiei sale agricole pagube ireparabile. Aceasta însă a fost mai mult decît simplă bună-vecinătate, a fost neîn-doelnicul semn al lașităței.

Dar dacă există deja, n'avem ce să facem. Odată se vor deschide doar ochii și politicianilor maghiari și nu se vor mulțumi numai cu laude seci: că ce am făcut aici acasă cu Valahii noștrii proprii, cîți popi (*«pópát»*) am palmuit, cîți dascăli (*«dász-kált»*) am închis în temnițe. Aceia ne bat cu grîu, cu porci, cu bani și cu înțelepciune, iar noi ne lăudăm în brășuzi volante cu cîte o prostie de a noastră.

Broșura scrisă de Jancsó Benedek în ultimul ei rezultat a trîntit pe guvernul român. Nu ne mijlocim broșura, ci agitațiunile pornite din aceasta, cari au dat ocaziune la tumulturi de stradă. Ministrul-president Sturdza, pe care l'am putea caracteriza cu epitetul de «Bánffy al Românilor», la aceasta și-a comandat la fața locului pe Splenyi-ii și Krecsány-ii dînsului (prefecți de poliție în Pesta. Red.) și spre întărire a dispus și consignarea cîtorva companii de dorobanți. Stradele fuseserose roșite de sînge de cetățean, miliția a împușcat în demonstranți.

La noi aceasta ar fi decurs fără sgomot: în cameră o interpelație, la ea un subit răspuns ministerial, și lucrul s'a isprăvit. În România însă oamenii sunt de fire mai vinjoasă. «Ține minte» (*czine mintye*) nu adoarme așa curînd, ca focul de paie unguresc. Arma de căpetenie a opoziției române e agitarea în contra maghiarimelularii Transilvaniei, exterminarea maghiarimii «asiatice» și adnexarea la România a pămîntului lipit de talpele Românilor ardeleni — să zicem, că pînă la Tisa. Unde numai răsare un Valah cu plute, locul acela să aparțină României, acesta e scopul «României iredente.»

Și după ce în Ungaria nu numai Maghiarul are motive de plîngere, ci și delabunii noștri Valahi se încasează darea și ei îndură «șicanele amplotiaților alătura cu indigenul maghiar, natural că bunii Valahi sunt de credință, că dincolo în țară (a «czará»-ban) nu există nici executor de dare, nici solgăbireu, nici județ, ci oamenii se îmbuibă în mămăligă pînă în fund și Eldorado în România se începe. Preoții și învățătorii, advocații și nădrăgarii de la noi mereu cu aceasta își prostesc credincioșii, iar de dincolo primesc în bănuți (*ban-yok*) și în bancnoto ajutorul întru sprijinirea acțiunii mai departe.

Guvernul așa numit liberal al lui Sturdza nu mult preț punea pe aceste mișcări. Pentru el a fost deajuns, că poate despoia Ungaria materialicește și-i poate submina creditul, și pe bani scumpi poate octroa celei mai mari țări agrare din Europa subredul grîu românesc. În schimbul acestora se rentează apoi să te faci a nu vedea palmuirea preoților («pópa pofozás») à la

sistemul Bánffy și să te faci surd la anumite părți din văicărările de aici. A cui e averea, acela e domnul, și-a cugetat el (guvernul lui Sturdza), «lasă deci să mai ardă de durere acel piept ce așteaptă vindecare». Ungaria să cumpere numai cu bani scumpi grîul românesc. Sburdălnicia lui Bánffy și spasmodica lui acățărare de putere a tradat pe iubitul său amic Sturdza și acesta poate merge acum la Carol eventual ca suprem — Hausmeister.

Cine ar fi să vină în fruntea guvernului român? În minutul acesta nu știm încă. Probabil că partidul «conservativ». În România însă cuvîntul acesta nu are nici o însemnătate serioasă. E conservativ acela care e deja om bătrîn, liberali sunt cei în vîrstă mijlocie și naționali — sunt oamenii tineri. Între acești din urmă sunt mulți și de cei cu sentimente republicane și inimicii hotărîți ai dinastiei. Pentru ce sunt chiar și de aceștia, — ni-o explică politica de fabrică a Regelui României și ura față de dominațiunea «străinilor». Puternica odă. «Noi vrem pămînt!» a poetului George Coșbuc, de origină ungurean, ne spune mai mult de cît un întreg volum de conferințe despre economia agricolă.

Cît timp vor ajunge la guvern conservativii, n'avem să ne temem de nimic. Agitațiunilor în măsură mai mică le vor da curs și atunci, dar la fapte nu se vor încumeta. Dacă însă desertorii militari din Ungaria (căci eroii acestia cei mai mulți de frica de cătănie fug dincolo), dacă aceștia vor ajunge la guvern, atunci guvernul ungar trebuie să fie cu mare pază, căci atunci *proximus ardet ucalegon.*»

UNGURII PE DRIC

«*Magyarország* publică o corespondență din Bonyhád, lingă Tolna, în care între altele se spune, că Ungurii din acele părți de aceea nu se sporesc la număr, fiindcă pe acolo domnește sistemul de a avea numai un copil, bunăoară ca la Sașii din Ardeal unde cu toate predicile încă și astăzi mai dăinuește sistemul de doi copii.

În comuna Sárköz de lângă Tolna, Ungurii cîți au fost au pierit, iar averile lor au trecut în mîna Nemților. Congregația comitatensă din Tolna a votat o sumă de 200.000 fl. pentru desnaționalizarea Nemților.

Cu toate astea Nemții se sporesc și devin tot mai naționaliști, iar învățătorii lor cu toate premiile ce li-se dau pentru a răspîndi limba maghiară nu-și părăsese neamul și legea.

Concentrarea Croaților

Din Viena se anunță, că pe ziua de ieri, 16 Aprilie n., au fost convoați în *Agram* membrii marelui partid croate la o adunare cu caracter național croato-slav. Se zice că, adunarea aceasta este continuarea celei ce s'a ținut anul trecut în *Tersato* și pentru care ne aducem aminte că deputatul ugronist Polony interpelase pe guvernul Bánffy, imputîndu-i, că suferă ca Slavii ungari de Sud să lege alianță cu slavii din Austria în contra statului ungar.

La adunarea de ieri avea să participe Croații din Dalmația și Istria, cei dintîi în frunte cu deputatul din «Reichsrath» *Bianchini*, «dușman jurat al maghiarilor», cum zic unele foi din Peșta, iar cei din urmă în frunte cu deputatul tot din «Reichsrath» *Spincici*, «mîna dreaptă a episcopului *Strossmayer*.»

Sufletul acestei adunări este Dr. Iosif *Frank* din dieta croată, iar însăși adunarea are de scop elaborarea unui regulament nu numai pentru Croația, ci și pentru Dalmația, Istria, Krajna și partea sudică a Istriei, regulament care mai de parte să îmbrățișeze și cauza poporațiunii croate din Bosnia și Herțegovina.

Interesant este, că Cehii se ocupă viu cu mișcarea aceasta, pretinzînd, că în Bosnia și Herțegovina limba administrației să fie cea croată.

O foaie ungurească din Pesta ocupîndu-se cu tendințele federalistice din Austria și atingînd — din punct de vedere unguresc — și adunarea din Agram, zice, că ea este «o continuare a complotului din Tersato». Croații, Dalmatinii și Slovenii își ridică — zice — pretensiunile lor asupra Bosniei, vor să înființeze un regat sud-slavic și spre scopul acestă contează la sprijinul federaliștilor cehi, dat fiind, că pentru ei dualismul nu formează o graniță.

Grija principală a celor din Pesta este, că prin astfel de adunări, veleitățile federalistice din Austria se transplintă și între popoarele țărilor coroanei ungare — ceea ce constituie un pericol pentru Ungaria, acum mai ales, cînd situația în Austria e atît de critică și cînd raporturile economice dintre cele două părți ale monarhiei nu sunt încă regulate.

MĂRTURISIRI MAGHIARE

Cu privire la trecerea Bunievaților de la catholicism la ortodoxism din cauza maghiarizării ziarul *Egyelértés* dela 7 Aprilie publică următorul articol :

«Poporul bunievaț își părăsește în masă credința strămoșilor săi. Ese din sinul bisericii rom.-cat. și primesc legea ortodoxă. Și o fac aceasta pe motivul, că nouă lor religie le permite să se folosească de propria lor *limba națională* în ritualele bisericești. Adică de dragul limbei și naționalității își schimbă religia. Ceea-ce dovedește, că în timpurile de acum *naționalitatea are mai mare putere de cît religia*. Tot aceasta o experiem și la Germanii Austriei, cari sub lozinca «Los von Rom» tac cu religia politică naționalistă. Și pe cînd veacuri de veacuri oamenii purtat-au răsboaie religioase, deoparte protestanții de diferite naționalități, iar de ceea-laltă parte catolicii de diferite naționalități, — acum lupta se dă între *naționalități di-*

ferite. Odinioară Neamțul ucidea pe Neamț, dacă unul era protestant și cel-lalt catolic. Azi catolicul e în răsmiriță cu catolicul, fiind-că unul vorbește nemțește, iar cel-lalt cehește.

Acest fapt caracteristic, politicianul nu trebuie să-l dea uitărei.

Trecerea Bunievaților înseamnă pentru maghiarism perdere, ba chiar înfrângere.

Acest popor de origină dalmatin, pînă acum a fost totdeauna de sentimente patriotice, cu toate că și-a păstrat naționalitatea. Avem mai multe familii, harnice, cari sunt de originea Bunievaților, și s'au contopit pe deplin în maghiarime. Dar și poporul de rînd a ținut totdeauna cu noi, și la bine și la rău. Sîrvianii (*ráczo*k) s'au năpustit adese-ori asupra maghiarimei pustiind-o, Bunievații de o limbă cu ei însă, nici odată. În 1848 încă se răsculase în contra noastră toate elementele slave, Bunievații însă au ținut cu credință pe lîngă noi pînă la sfîrșit. Au luptat alătura cu noi în rîndurile *honvezilor*.

În oceanul de legea veche poporul bunievaț rom.-cat. forma o astfel de insulă, pe care puteai clădi cu siguranță. *Religia* îi deosebia de către *Sîrbi*. Aceasta nu-i lăsa să li-se asimileze. În interesul acesteia se alipea de noi față cu Sîrbii. Acum își părăsire această religie și se contopesc în biserica sîrbească.

Mare înfrîngere e aceasta pentru noi. Cei ce au causat-o, crima lor este egală cu trădarea de patrie.

Și deocamdată pe toate liniile trebuie să experiem, că *maghiarimea retirează*, iar naționalitățile pătrund înainte triumfătoare.

În *Tolna* Șvabii fac scandal în biserică, fiind-că preotul spune predica în limba maghiară. Și statute de o sută de ani pretind doar, ca în această limbă s'o spună, numai cît pînă acum nimenea nu le-a validat.

Iar *Baltik*, superintendentul bisericei au-

gustine își scandalizează credincioșii prin predicare în limba *slovacă*, cînd ungurește ar trebui să predice

Și tot atunci un diligent statistician al nostru, *Körösy József*, examinînd raporturile de naționalitate din nordul Ungariei, ajunge la rezultatul, că Maghiarii scad, iar Slovacia se sporesc. În comitatul Pojon, Neutra, Barș și Hont, în restimp de zece ani s'au slovacisat 131.000 Maghiari (!!) iar în maghiarime s'au contopit în acest timp numai 28.000 Slovaci. În scurt restimp am pierdut peste o sută mii de suflete.

Poporațiunea din sate întregi să mărturisește azi a fi slovacă, acolo unde înainte cu o sută ani elementul maghiar era preponderant, ori cel puțin egal cu cel slovac. Iar unde și atunci era în minoritate, pe acolo chiar și urmele maghiarimei s'au pierdut.

Se mișcă și Șvabii

În Pressburg, în Ungaria, s'a ținut săptămîna trecută adunarea țaranilor din vestul Ungariei, o adunare a țaranilor nemți (*Șvabi*). Cu ocașiunea aceasta s'a văzut, că cercurile țărănești sunt foarte bine informate asupra stărilor politice deplorabile din Ungaria și aroganții noștri stăpînitari au ajuns să fie osîndiți și de către țărani.

Ziarele maghiare n'au luat nici o notiță despre adunare și despre cele petrecute acolo, dar ziarul *Westungarischer Grenzboten* dă un raport detaliat, din care extragem și noi vorbirea, ce a ținut-o în adunare un anumit *Zalkai* și la care noi n'avem nimic de adaos.

Iată ce a zis între altele *Zalkai*:

«Noul palat al Camerei a costat milioane, dar cei ce se adună acolo nu sunt vrednici o para chioară. Aceștia sunt numai spre paguba poporului. Un absolutism sincer și drept e mai bun, de cît o astfel

de reprezentanță. Țăranii n'au să aștepte nici un bine, nici de la liberali, cari se laudă că sunt prieteni ai poporului, nici de la apponyști sau 48-iști, nici de la clericali, cari au dat partidului lor frumosul nume de «partid poporal». Causa este, că toți aceștia *nu sunt aleși prin voturile cinstite ale poporului, ci au fost scoși din urmă prin șiretlicuri electorale.*

Apoi în cameră au ținut discursuri fulminante Apponyi, Horánszky etc., dar ei au combătut numai pe Bánffy personal; ei n'au luptat contra sistemului, ci au combătut numai persoana. Îndată ce s'a făcut compromisul, s'a făcut pace, s'a îmbrățișat și acum sunt mulțumiți.

Ca să se creeze stări regulate și în Ungaria, este lipsă de *votul universal*, cu votare secretă. Căci astăzi cum stăm cu alegătorii? În Ungaria sunt azi vre-o 800.000 de alegători. Din aceștia cam jumătate sunt împedicați a vota pentru restanțele de dare. Din rest iarăși sunt jumătate oficiali de stat și alți oameni dependenți. Mai rămâne deci un mic rest și din acesta o parte mare este dus la urnă în stare amețită de alcool.

Îndată ce vorbește cine-va despre votul universal, stăpînitorii strigă, că va fi primejdie, căci *își vor alege deputații lor și Slovaci, Români, Germani și Ruțeni.*

Oratorul nu vede în aceasta *nici un pericol pentru patrie*, de oare-ce și popoarele aceste iubesc patria comună și dacă Maghiarii vor procede cinstit față de popor, vor avea sprijinul necesar. *Azi însă celor de limbă nemaghiară li-se face amară viața și aceasta e de sigur în desavantajul Ungariei.*

DISPARIȚIA MAGHIARISMULUI

Despre aceasta se tînguește amar ziarul *Maghyarország*. Iată ce zice el în numărul 95 de la 6 Aprilie:

Știrea de ieri, despre revolte Nemților din Tolna, a produs pretutindenea mare senzație. Era generală scandalizarea asupra casului, dar nu mai puțin generală era și surprinderea, că Nemții din Tolna sunt capabili de așa ceva. Cine ar fi crezut — se zicea pretutindenea — că aproape de capitala maghiară, la malurile Dunărei blonde celei mai maghiare, în mijlocul unei populațiuni maghiare de 67% — să se poată întîmpla demonstrațiuni în contra maghiarimei?

Revoltătorul cas însă nu pentru toți a fost surprindere. Întocmai cum astronomii preziceau din simpli calculi prezența cutărui meteor ascuns: tot astfel ar fi putut prezice politicianul cultural maghiar, că ce se pregătește în Tolna.

Sunt cifre reci acelea, pe basa cărora o zicem aceasta. Cifre, cari deja de ani de zile vestesc pustiirea maghiarimei pentru puținii cari se ocupă serios cu politica culturală maghiară, iar nu conform sistemului lui Bánffy.

Despre comitatul Tolna să vorbească însă cifrele.

Conform numerotării din 1890, în comitatul Tolna maghiarimea locuia în proporție de 67.17%. Schimbările obvenite de atunci încoace vor eși la iveală cu ocasiunea numerotării din anul viitor. Avem însă la mînă datele despre generația de 6—15 ani obligată a cerceta școala, deci despre acea pătură a poporului, care peste circa două decenii va da icoana statistică a comitatului după naționalități și confesiuni.

Datele acestea, chiar și cele din ultimii trei ani — 1894—1897 — vestesc pustiirea precipitată a maghiarimii din Tolna, scăderea ei și față cu aceasta întărirea germanismului. *Maghiarimea arată an de an cu cîte 900—1400 mai puținii băieți de școală, acolo unde în întreg comitatul ea are azi 24.406 băieți de școală.*

Paralel cu aceasta *germanismul la bă-*

ieții de școală arată an de an câte un creșterea de 400—500.

Dar să vorbească însăși cifrele:

băieți de școală	maghiari	germani
în 94—95 erau	29.979	13.190
» 95—96 »	28.491	13.629
» 96—97 »	27.534	13.781

Datele oficiale despre anul școlar 97—98 nu le avem încă.

Decreșterea permanentă în numărul băieților de școală maghiari și creșterea permanentă în cel al Germanilor, constituie pentru noi mare pierdere de forțe. Ar crede însă omul, că pe lângă hegemonia maghiară vestita noastră politică națională ne va conserva barem prin instrucție maghiarimea astfel scăzută.

Și eată, ce vedem? Aceea, că pe lângă scăzământul în numărul băieților maghiari obligați la școală, numărul celor cari de fapt cercetează școala, arată un scăzământ încă și mai mare. Pe cînd numărul obligațiunilor la școală arată scăzământ de numai 900—1300, cel al celor cari de fapt cercetează școala, arată scăzământ de 1400—1500 an de an.

Eată statistica băieților, cari cercetează școala în comitatul Tolna:

	Maghiari	Germani
în 1894—95	27.291	12.420
» 1895—96	25.893	12.750
» 1896—97	24.406	13.221

Cum se schimaă raportul de naționalitate din comitatul Tolna, cunoscut din numărarea de la 1890, se poate vedea din compararea următoarelor trei date:

Conform număratoarei din 1890 maghiarimea făcea parte 67.17% din întreagă populațiunea comitatului.

La obligații de școală pe anii 1894—1897 deja numai 69.20, 67.38, 66.43% sunt Maghiari.

Conform acestora, maghiarimea obligaților de școală pe timpul milleniului stătea pe un nivel cu maghiarimea populației, în decurs de trei ani scăzînd cu 3%.

Percentele maghiarimei la cei cari cercetează școală sunt: 68.40, 66.74, și 64.62%. În trei ani a scăzut cu 4%.

Aceasta s'a întîmplat în comitatul lui Perczel Dezsó, sub ministerul de interne al lui Perczel Dezsó și sub presidenția lui Banffy Dezsó.

Irlandezii pentru limba lor

Se știe în general, că Irlandezii poartă o lupta greă contra Englezilor. Dar se nu prea știe la noi, că Irlandezii s'au englezit așa de mult, încît toți vorbesc englezește, și foarte puțini mai știu limba lor națională. Sunt în total cam 700.000 (din vre-o patru milioane), cari mai vorbesc limba irlandeză, o ramură a vechei limbi celtice.

De cîțiva ani învățații Irlandezilor au pornit o mișcare pentru a readuce la vechea sa cinste limba poporului lor. Se lucră anume pentru cultivarea și ridicarea ei la demnitatea de limbă literară.

S'a format o asociațiune în acest scop și o acțiune sănătoasă s'a pornit pentru redreptarea la viață a limbei irtice.

S'au iscat și între Irlandezi diferențe cu privire la acest fapt. Unii zic că limba lor e numai un dialect, care față cu cimba cultă a Englezilor, cunoscută de toți, n'ar avea drept de existență, nici forță de rezistență.

Alții cred, că e destul dacă limba irică e studiată de către învățați din punct de vedere istoric și filologic.

Earăși alții nu se îndestulesc cu atît, ci cu drept cuvînt vor să facă din limba părăsită earăși o limbă vie, generală, populară în sînul poporului irlandez.

Aceștia au înființat asociațiunea irică, de care am pomenit. Există o literatură populară foarte veche la Irlandezi. Productele acestei literaturi se retipăresc și împrăștie în popor.

Faptul că cea mai mare parte a Irlandezilor vorbesc, cetesc și scriu englezește nu poate fi o piedică pentru această acțiune populară națională, ci mai curînd un motiv. Pentru-că ori-cum, Irlandezii sunt de alt neam, decît Englezii, au alt sentiment, alt gust. Irlandezii posed un simț fin pentru

adevărate frumuseți literare. Lor nu le plac foiletoanele ziarelor engleze, nici romanele picante.

De aceea asociațiunea irică 'și-a propus a edita cărți populare în limba irlandeză care să servească de hrană sufletească fiilor săi, ori unde s'ar găsi, fie servitori la casele lorzilor, fie marinari, pe oceanele îndepărtate.

«Asociațiunea» aceasta are deja peste o sută de despărțăminte. În fruntea ei stă acum *cardinalul Logue*.

În privința politică în timpul din urmă Irlandezii au câștigat ceva. S'a făcut o reformă administrativă cu oare-care cosiderații locale. Dar aceasta firește, că nu'-i poate mulțumi, ei luptă pentru autonomie deplină. Durere, că și ei sunt desbinați în 2 fracțiuni, *Parnelliști și Antiparnelliști*.

În timpul din urmă s'au făcut încercări de împăcare, dar' n'au reușit.

Parnelliștii sunt în minoritate.

BISERICA GR. CATOLICA DE PESTE MUNȚI

Unirea, organul metropoliei românești unite de la Blaj, vorbind despre dotarea clerului, face câte-va constatări interesante. Înainte de toate arată, că mai în toate parochiile «inteligenta română, care constituie posesoratul de frunte, sau nu concurge nici cu un grăunte spre susținerea preotului său, sau dă numai atît, cît prestează țăranul de rînd: apoi și în șirul poporului de rînd economul, care dispune de o moșie, de 70 jugăre și 8 boi, dă preotului său o merță de bucate, asemenea zilerului, care își agonisește pînea lucrînd în parte». Ce disproporțiune ironică și batjocuritoare de secolul luminilor? exclamă autorul.

O mare pedică la îmbunătățirea stărei materiale a clerului român gr.-cat., întocmai ca și a clerului gr. or. o află autorul în «*frica panică de chemera neunirii sau unirii*», căci îndată ce vre-un preot se s'ea să urce venitele parochiale, poporul amenința cu trecerea la cealaltă confesiune.

Pentru a dovedi aceasta, autorul se provoacă la faptul, că în părțile, unde Românii uniți locuiesc în masse compacte, ca d. e. în unele părți ale Sălagiului și ale Sătmarului, venitele preoțești sunt mai mari pe cînd în părțile, unde locuiesc amestecați cu gr. or., venitele preoților în loc de a se mări, se împuținează. Această chimere, care despărțește pe frați de un sînge, *cei chemați trebuie s'o delătore.*»

Altă pedică mare întru îmbunătățirea stărei materiale a clerului nostru o găsește autorul în «*eschiderea poporului și a reprezentanților lui, a inteligenței mirene din cadrul afacerilor administrative ale bisericii*» și în împrejurarea, că «*nu se pune în praxă viața sinodală și încă mixtă, stătătoare din cler și mireni în biserica noastră gr. cat. română.*»

«Disciplina străbună și ss. canoane ale bisericii noastre ne prescriu și impun ținerea sinoadelor. Cu exemplu demn de imitat și încoronat cu succese ne premerg alte biserici și corporațiuni lumene, iar indigențele bisericii și clerului nostru pretind azi convingerea noastră în sinoade». Împrejurarea, că clerul catolic de rit latin nu se adună în sinoade, nu poate servi de exemplu, căci existența aceluia e asigurată prin așezăminte și fundațiuni nesecate, pe cînd susținerea bisericilor și clerului român unit e răzimată numai pe umerii sărmanului popor.

În fine, autorul articolului din vorbă, care arată niște vederi foarte sănătoase, indică desamăgirea și înșelăciunea, la care a fost expusă biserica română unită din partea romano-catolicilor și-și exprimă marea sa îngrijitoare față cu uneltirile, ce le urzesc prin congruă catolicii față de Românii uniți. Mintuirea o găsește numai în puterile proprii ale credincioșilor, cari prin înțelegere și lucrare comună între preoți și mireni pot iniția mari lucruri în favorul clerului și al bisericii.

Die Wiener „liberale“ Presse und die Rumänen

Wien, im April 1899.

In einem früheren Artikel wurde auf die innigen Beziehungen hingewiesen, die seit jeher zwischen der herrschenden magyarischen Clique in Ungarn und der pseudoliberalen Partei Österreichs und deren Presse besteht. Seitdem der politische Besitzstand der Liberalen in den letzten Jahren rapid im Schwinden begriffen ist, hat die Begeisterung der «Neuen freien Presse» und der ihr verwandtem Organe für das «freiheitliche Ungarn» nur noch zugenommen, und insbesondere ist es Herr v. Széll, der von unserer liberalen Journalistik ins Herz geschlossen wurde. Man erhofft sich eben von Ungarn aus eine Wiedererwachung des cisleitanischen Liberalismus und da die Träger dieses Liberalismus die Judaeomagyarer sind, so ist es eigentlich ganz logisch, dass die Magyarisirungsbestrebungen, trotzdem dieselben auch gegen die Deutschen Ungarns gerichtet sind, in dem bezeichneten Theile unserer Presse nicht nur wohlwollende Duldung, sondern sogar eifrige Unterstützung finden. Wer aus den gelegentlichen Scheinangriffen, die in den letzten Tagen des Regimes Bánffy von dieser Seite gegen die ungarische Wirtschaft erhoben wurden, geschlossen haben sollte, dass eine wirkliche Wandlung in den Tendenzen unserer zwar deutschgeschriebenen, aber jüdische und magyarische Interessen vertretenden Blätter platz gegriffen habe, ist bald eines Besseren belehrt worden und in den letzten Tagen hat die Lektüre derselben wohl jedermann davon überzeugt, dass Alles beim Alten geblieben ist.

Der Rücktritt des Ministeriums *Sturdza* hat der magyrenfreundlichen Wiener Presse erwünschte Gelegenheit gegeben, einerseits der ungarischen Regierung einen Be-

weis ihrer fortdauernden Anhänglichkeit zu geben und gleichzeitig ihrem Hasse gegen Rumänien und gegen die Rumänen überhaupt die Zügel schiessen zu lassen. Im Folgenden soll eine kleine Blütenlese aus den Bemerkungen geboten werden, mit welchen die bereits charakterisirte Presse den rumänische Ministerwechsel begleitete. Das «Neue Wiener Tagblatt» eines der anständigsten jener Blätter konnte sich gleichwohl nicht enthalten, wieder die abgebrauchte Phrase von der «rumänischen Irredenta» in Siebenbürgen zu gebrauchen. Die sonstige Terminologie dieses Blattes bot keinen Grund zu besonderer Aufmerksamkeit. Dagegen that sich die so gerne als «Weltblatt» sich hervorthuende und mit seiner «Vornehmheit» sich brüstende «Neue freie Presse» durch eine geradezu pöbelhafte Ausdrucksweise hervor. Sie begann ihren Artikel, wie folgt: Die Behelfe der rumänischen Partecipatia sind sehr gering an Zahl; ein Corporal vermöchte ihren Gebrauch schneller zu erlernen, als den eines neuen Infanterie-Gewehres (!). Thue als Minister das Gegentheil von dem, was Du als Oppositioneller gethan und insultire als Oppositioneller den Minister um dessentwillen, was Du als Minister selber hättest thun müssen: das ist die einfache, leicht zu befolgende Vorschrift für den rumänischen Politiker in allen Lebenslagen. Der Minister ist als Landesverräter zu definiren, der Oppositionelle als Gamin und Scandalmacher; früher oder später wird der Gamin zum Staatsmanne und Landesverräter, umgestürzt, sich wieder in den Gamin zu verwandeln . . . . Der Strick zum Stranguliren (Wie vornehm und geschmackvoll! Anmerkung der Vertassers) abgelebter oder auch nur allzu ausdauernder Faktoren liegt allezeit parat; er heisst nationale Aspiration und besteht in dem unvenäusserlichen Rechte der Opposition von der Regierung zu for-

dern, was sie nicht thun darf, nämlich die rumänische Bevölkerung zum Abfalle von der österreichisch-ungarischen Monarchie aufzureizen und für die Loslösung zu präpariren. Leugnet die Regierung, den einfachsten Geboten internationaler Pflicht zufolge, jeden Zusammenhang mit der berühmten rumänischen Culturliga so hat sie sich schon der Todsünde gegen den heiligen Geist der nationalen Expansion «schuldig gemacht (!)» u. s. w. u. s. w.

Ganz in ähnlicher Weise beschäftigen sich auch die übrigen jüdisch-liberalen Blätter mit dem Rücktritte Sturdza's. Eines desselben, die sogenannte «Österreichische Volkszeitung» veröffentlichte einen Leitartikel unter dem Titel «Das grossrumänische Reich», der unter anderem folgende Stelle enthält: «Die rumänische Mischrace sieht sich veranlasst, sich für reine Abkömmlinge der Römer zu halten, erhält stets neue Anregung durch die Vorstellung es werde endlich die ersehnte Gründung des grossrumänischen Reiches doch zu Stande kommen. Wiederholt war Österreich-Ungarn gezwungen, den Bukarester Lärm modern mit einer nicht misszuverstehenden Handbewegung abzuwinken. Insbesondere war auch die ungarische Regierung mehrmals veranlasst, den rumänischen Agitationen mit aller Schärfe entgegenzutreten, wobei freilich fast immer einige Siebenbürger Schwärmer (!) das Opfer waren.» Ein weiterer Commentar zu diesen von angeblichen «deutschen» Blättern den Magyaren zu Liebe geschriebenen Artikeln ist nach dem Eingangs Gesagten eigentlich ganz überflüssig. Es soll und muss constatirt werden, dass *diese* Artikel keinesweg etwa die wirkliche öffentliche Meinung Cisleithaniens repräsentirt. Der überwiegende Theil der österreichischen Bevölkerung ist *antimagyarisch* gesinnt und sympathisirt mit den unterdrückten nicht-magyarischen Nationalitäten Ungarns. Et-

was verächtlicheres wie die Haltung der hier citirten Blätter kann es aber nicht mehr geben' insbesondere wenn man bedenkt, dass dieselben Leute, die wegen ihres angeblich unschuldig verurtheilten Stammesgenossen *Dreyfuss* nicht nur Frankreich revoltireren, sondern ganz Europa seit Jahren nicht zur Ruhe kommen lassen, es verurtheilen, wenn die Rumänen des Königreiches sich für ihre siebenbürgischen Volksgenossen interessiren!

Austriacus.

Magyarische Übergriffe

Über die von der Magyaren verfügte Absperrung der Donau äussern sich die Wiener politischen Nachrichten folgendenmassen:

Gegen die Versperrung der Donau, welche Ungarn durch die angekündigten übertriebenen Canalgebühren am Eisernen Thore und bei den Stromschnellen oberhalb desselben vornehmen will, ist in Oesterreich seitens der Handelskammern und an der Donauschiffahrt interessirten Kreise eine lebhaftige Bewegung eingeleitet worden. Man hält Ungarn vor, dass es durch die Auferlegung einer Schiffsabgabe im Gebiet der Stromschnellen und des Eisernen Thores, bevor es noch in ersterem die Schiffahrtshindernisse wirklich beseitigt hat, dem Berliner und dem Londoner Verträge ebenso zuwiderhandelt, wie durch die zweimalige Einhebung einer Gebühr im Gebiete des Donaustromes zwischen Bazias und Turn-Severin, da die genannten Verträge dieses ganze Stromschnellengebiet als ein *einheitliches* behandeln. Dass die von Ungarn beanspruchten Abgaben ihrer Vertheilung und ihrer Bemessungsart nach (von Schiffsraum und von der Ladung und für verschiedene Güter nach verschiedener Höhe) allem völkerrechtlichen Herkommen und

Gebrauch widersprechen, wird mit Recht noch ganz besonders gerügt.

Die in ihrer Existenz bedrohte österreichische Schifffahrt wendet sich mit ihrer Einsprache an die österreichische Regierung. Diese Instanz wird ihr wenig helfen können, nicht nur weil sie Ungarn gegenüber für sich allein erfahrungsgemäss zu schwach ist, sondern weil sie streng genommen gar nicht zuständig ist. Am Londoner wie am Berliner Vertrag war Österreich ebensowenig Theilnehmer, wie Ungarn. Die ganze Donaufgabe ist eine internationale, in ihr ist Gesammteuropa zuständig und Österreich wie Ungarn sind nicht als zwei Staaten in Europa vertreten, sondern dieses kennt nur die österreichisch-ungarische Monarchie. Letzterer allein ist das Mandat zur Beseitigung der Schifffahrtshindernisse und das Recht, nach geschehenem Werke Abgaben einzunehmen, ertheilt worden.

Zunächst freilich hat Österreich gegen Ungarn seine Interessen vor dem Gesammtreich Österreich-Ungarns zu verfechten und dann wird es Aufgabe Oesterreich-Ungarns sein vor den Berliner Vertragsmächten darzuthun, dass es das ihm ertheilte Mandat der Beseitigung der Schifffahrtshindernisse am Eisernen Thor und den Stromschnellen oberhalb desselben wirklich ausgeführt hat. Dann erst — und bis dahin wird noch einige Zeit vergehen, da die Arbeit noch gar nicht vollendet ist — wird dasselbe Forum die Abgabetaxen zu prüfen und zu genehmigen haben. Die von Ungarn beliebte Hineinspielung des Vergleichs mit dem Nordostseecanal ist von der Schwelle abzuweisen, da dieser Canal nicht unter den völkerrechtlichen Begriff eines schiffbaren Gewässers gebracht werden kann, welches *verschiedene Staaten durchläuft oder trennt*, mit welchem allein es der Londone und der Berliner Congress bezüglich der Donauregulirung zu thun hatten.

Da von den schiffbaren Gewässern, welche sich mit dieser Frage befasst haben, die absolute Abgabefreiheit stipulir wurde, so muss Oesterreich-Ungarn, gemäss den völkerrechtlichen Satzungen die es selber mit unterschrieben hat, verhalten werden, die von Ungarn erzwungenen Schifffahrtsabgaben, die sogenannte Transportsteuer, wieder zu beseitigen. Ist Oesterreich allein gegenüber Ungarn zu schwach, so muss die Gesammtheit der Mächte eintreten, um dem Vertragsrechte Geltung zu verschaffen.

INFORMAȚIUNI

Toma Galetariu, un fruntaș țaran din Țela (lingă Lipova) a încetat din viață la 7 Aprilie n., în vîrstă de 76 ani. Era unul dintre acei rari țărani, cari fără carte, or fără multă carte, cu hărnicie și onestitate și-a agonisit avere frumoasă și a înzestrat din ea nu numai membrii familiei, ci și instituțiunii culturale. *Galetariu* a lăsat bisericii românești din Țela 13.000 fl. Și a mai făcut fundațiuni de cîte 500 fl. pentru școala de fete din Arad, alumneul din Arad, școala din Țela, Lipova și Lugoj — și alte fapte bune. Era o figură frumoasă, înalt, robust, sănătos pînă în ultimele zile, și frumos ca un trandafir.

Românii de peste munți s'au apucat cu nădejde de chestiunea exportării de lapte la Constantinopol. Reuniunea română de agricultură de la Sibiu adresează acum țăranilor români un apel ca să contribuie la acest export.

Marele ziar belgian *L'Indépendance Belge* a publicat de curînd un important articol care arată că Ungurii nu țin la tripla Alianță în mod sincer, ci numai pentru cuvîntul că ea să le garanteze hegemonia în Ungaria.

Toate jurnalele maghiare sunt furioase din această cauză. Se vede, că se știu cu musca pe căciulă.